

ODLUKA O OBRAZOVANJU KOMISIJE ZA USTAVNA
PITANJA

3. decembra 1960.

1. Savezna narodna skupština konstatuje da su posle donošenja novog Ustava iz 1946. godine i Ustavnog zakona od 1953. godine u procesu društveno-ekonomskog razvitka nastale značajne promene u društvenim i političkim odnosima u našoj zemlji, te da je radi usklađivanja ustavnog sistema sa tim promenama i daljeg razvitka socijalističkih društvenih odnosa potrebno izvršiti promene u postojećim ustavnim propisima.

Zbog toga Savezna narodna skupština smatra da treba pristupiti pripremi novog ustava, koji će odražavati današnji stepen društveno-ekonomskog razvitka socijalističke Jugoslavije i nove društvene i političke odnose i postaviti pravne okvire i institucije za njihov dalji demokratski razvitak.

2. U tu svrhu obrazuje se Komisija za ustavna pitanja, koja će najdalje do isteka mandata Savezne narodne skupštine ovog saziva predložiti Skupštini načelne postavke i stavove za izradu novog ustava. Posle pretresanja ovih načelnih postavki i stavova Savezna narodna skupština doneće odluku o iznošenju teza za novi ustav na javnu diskusiju.

3. Komisija se sastoji od predsednika i potrebnog broja članova. Predsednika i članove Komisije bira Savezna narodna skupština na zajedničkoj sednici oba doma iz reda narodnih poslanika i naučnih i društvenih radnika.

4. Komisija će sama odrediti način svoga rada. Komisija može angažovati stručnjake van Komisije za obradu pojedinih pitanja, tražiti saradnju instituta i drugih ustanova i organizacija i organizovati savetovanja radi raspravljanja o pojedinim ustavnim problemima.

5. Sredstva za rad Komisije obezbeđuju se iz saveznog budžeta i njima Komisija samostalno raspolaže. Naredbodavac za korišćenje ovih sredstava je predsednik Komisije odnosno član koga ovlasti predsednik.

Savezna narodna skupština

Predsednik
Savezne narodne skupštine
Petar Stambolić, s.r.

Šesnaesta zajednička sednica Saveznog veća i Veća proizvođača Savezne narodne skupštine (2. decembar 1960), Stenografske beleške, Beograd, Knj. III, Sv. 5, 894.

Aprila 1963.

Clan 28.

Teritorija Jugoslavije predstavlja jedinstveno privredno i carinsko područje.

Promet robe i usluga slobodan je na celoj teritoriji Jugoslavije i može se ograničiti samo na osnovu saveznog zakona.

Radne organizacije mogu pod jednakim uslovima vršiti privredne i druge delatnosti na celoj teritoriji Jugoslavije ...

Clan 34.

Pravo građanina na društveno samoupravljanje je neprikosnoveno.

Radi ostvarivanja društvenog samoupravljanja građaninu se za-
jemćuje:

1) pravo da neposredno odlučuje o društvenim poslovima na zborovima birača, zborovima radnih ljudi u radnim zajednicama, referendumom i u drugim oblicima neposrednog odlučivanja;

2) pravo da odlučuje o društvenim poslovima kao član organa društvenog samoupravljanja, kao sudija porotnik ili drugi javni funkcioner;

3) pravo da bira i da bude biran u organe upravljanja radne organizacije, u predstavnička tela društveno-političkih zajednica i druge organe samoupravljanja, da određuje kandidate za izbor u ova tela i organe, da predlaže opoziv i odlučuje o opozivu izabranih delegata;

4) pravo inicijative za sazivanje zborova birača odnosno zborova radnih ljudi u radnim zajednicama i pravo da pokreće raspisivanje referenduma, kao i pravo da daje inicijativu za vršenje društvenog nadzora;

5) pravo da bude obavešten o radu predstavničkih tela i njihovih organa, organa društvenog samoupravljanja i organizacija koje vrše poslove od javnog interesa, a posebno — pravo da u radnoj organizaciji u kojoj radi i drugoj organizaciji u kojoj ostvaruje svoje interese bude upoznat s materijalnim i finansijskim stanjem, sa izvršavanjem planova i poslovanjem, uz obavezu čuvanja poslovne i druge tajne;

6) pravo da pretresa rad državnih organa, organa društvenog samoupravljanja i organizacija koje vrše poslove od javnog interesa i da iznosi mišljenje o njihovom radu;

7) pravo da podnosi predstavke i predloge predstavničkim telima i drugim organima, da dobija odgovor na njih, kao i da preduzima političke i druge inicijative od opšteg interesa...

Clan 150.

Ustavni sudovi odlučuju o saglasnosti zakona sa ustavom i o saglasnosti drugih propisa i opštih akata sa ustavom i zakonom.

Ustavni sudovi, saglasno zakonu, pružaju i zaštitu prava samoupravljanja i drugih osnovnih sloboda i prava utvrđenih ustavom, kad su ove slobode i prava povređeni pojedinačnim aktom ili radnjom, a nije obezbeđena druga sudska zaštita.

Clan 165.

Saveznu skupštinu sačinjavaju Savezno veće, kao Veće delegata građana u opštinama i republikama, i Privredno veće, Prosvetno-kulturno veće, Socijalno-zdravstveno veće i Organizaciono-političko veće, kao veća delegata radnih ljudi u radnim zajednicama.

Članovi i Saveznog veća izabrani od republičkih skupština i skupština autonomnih pokrajina sačinjavaju Veće naroda, kome se ovim ustavom poveravaju određena prava i dužnosti u pogledu zaštite ravnopravnosti naroda Jugoslavije i Ustavom utvrđenih prava republika. ..

Clan 216.

Predsednik Republike predlaže Saveznoj skupštini jednog od članova Skupštine za predsednika Saveznog izvršnog veća, koji podnosi predlog za izbor Saveznog izvršnog veća.

Predsednik Republike može sazvati sednicu Saveznog izvršnog veća i staviti određena pitanja na dnevni red njegove sednice. Predsednik Republike predsedava sednici Veća kojoj prisustvuje.

Clan 220.

Predsednik Republike bira se na vreme od četiri godine i može biti uzastopno ponovo izabran još za jedan izborni period.

Za izbor na položaj Predsednika Republike nema ograničenja za Josipa Broza Tita. ..

Clan 223.

Predsednika Republike u slučaju odsutnosti zamenjuje u vršenju njegovih funkcija potpredsednik Republike. Predsednik Republike može poveriti potpredsedniku da ga zastupa u vršenju određenih poslova.

Potpredsednik Republike bira se na vreme od četiri godine i ne može ponovo biti biran za potpredsednika za naredni izborni period.

Savezna skupština bira potpredsednika Republike odmah po izboru Predsednika Republike i po istom postupku.

Potpredsednik Republike, ako je izabran iz redova saveznih poslanika, zadržava svoj mandat.

Clan 224.

Predsednik Republike saziva Savet federacije radi razmatranja pitanja državne politike i delatnosti političko-izvršnih i upravnih organa.

Članove Saveta federacije bira, na predlog Predsednika Republike, Savezno veće iz redova saveznih i republičkih funkcionera, kao i funkcionera društveno-političkih i drugih organizacija.

Clan 225.

Savezno izvršno veće je organ Savezne skupštine kome se poverava političko-izvršna funkcija u okviru prava i dužnosti federacije.

Savezno izvršno veće odgovorno je za sprovođenje politike federacije, čije osnove utvrđuje Savezna skupština.¹

Ustav SFRJ, Beograd, 1963.

¹ Novi Ustav Jugoslavije, drugi po redu, usvojen je 7. aprila 1963. godine. Njime su zamenjene zastarele odredbe Ustava iz 1946. i Ustavnog zakona iz 1953. godine. Zadržavanje odredaba ovih ustavnih dokumenata bilo je neslaglasno i razvijenijim idejama Programa SKJ iz 1958. godine. U političkoj jav-

IZBOR ČLANOVA SAVETA FEDERACIJE

Na 1. sednici Saveznog veća, 30. jun 1963.

Edvard Kardelj, Aleksandar Ranković, Petar Stambolić, Lazar Koliševski, Svetozar Vukmanović, Veljko Vlahović, Đuro Pucar, Miha Marinko, Krste Crvenkovski, Đoko Pajković, Vladimir Bakarić, Jovan Veselinov. Vida Tomšič, Blažo Đuričić, Veselin Đuranović, Vidoe Smilevski, Slobodan Penezić, Ivan Krajačić, Mijalko Todorović, Ivan Gošnjak, Koča Popović, Blažo Jovanović, Viktor Avbelj, Boris Zihelr, Ivan Božičević, Jakov Blažević, Milentije Popović, Svetislav Stefanović, Đurica Jojkić, Dušan Mugoša, Avdo Humo, Miloš Minić, Fadilj Hodža, Ivan Maček, Pal Šoti, Vladimir Popović, Mirijan Cvetković, Mika Špiljak, Ljupčo Arsov, Andrija Mugoša, Rato Dugonjić, Spasenija Babović, Rodoljub Colaković, dr Ivan Ribar, Dušan Petrović Sane, Franc Leskošek, Lidija Šentjurg, Anka Berus, Velimir Stojnić, Blagoja Taleski, Uglješa

nosti i publicistici Ustav je bio poznat i kao „povelja samoupravljanja“ jer je proglasio samoupravljanje kao neotuđivo pravo, ustavno-pravno potvrđeno radnim ljudima.

Ustav je polazio od čoveka — građanina i proizvođača — od slobodno udruženog rada, društvene svojine i raspodele prema radu. Rad je proglašen za jedino merilo čovekovog materijalnog i društvenog položaja.

Prvi put u istoriji ustavnosti socijalističke Jugoslavije utvrđeno je i mesto društveno-političkih organizacija u političkom sistemu: Saveza komunista. Socijalističkog saveza radnog naroda, Saveza sindikata i drugih organizacija.

Naziv države je promenjen: Federativna Narodna Republika Jugoslavija postala je Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija (SFRJ).

Nova struktura savezne narodne skupštine izražavala je ustavnu koncepciju o Skupštini kao „organu društvenog samoupravljanja“. Zasnivala se na Kardeljevoj tezi o klasnoj homogenizaciji radnog naroda. Saveznu narodnu skupštinu činilo je tako pet veća: Savezno veće, Privredno veće (predstavnici radnih ljudi zaposlenih u privrednim organizacijama, zadrugama i zanatskim komorama), Prosvetno-kulturno veće (predstavnici radnih ljudi zaposlenih u kulturnim, prosvetnim i naučnim ustanovama), Zdravstveno-socijalno veće (predstavnici radnih ljudi zaposlenih u bolnicama i drugim zdravstvenim i socijalnim ustanovama) i Organizaciono-političko veće (predstavnici radnih ljudi članova te la društvenog samoupravljanja u opštini ili državnim organizacijama).

Ustav je odvojio funkciju predsednika Republike od funkcije predsednika Saveznog izvršnog veća. Predsednik Republike birao se svake četvrte godine i mogao je biti izabran samo za dva izborna perioda, s tim što se ova odredba nije odnosila na prvog predsednika Republike J. B. Tita.

Ustav je, pored pomenutih novih institucija predvideo i ustanovu ustavnog sudstva, ustanovu potpredsednika Republike i Savet federacije. Po Ustavu, potpredsednik Republike je imao neznatna ovlašćenja. Za prvog potpredsednika izabran je Aleksandar Ranković. Edvard Kardelj je izabran za predsednika Savezne narodne skupštine koja je trebalo da prestane da radi kao klasično zakonodavno telo i „fabrika zakona“ a konstituise se u odgovornog nosioca politike, zajedno sa republikim skupštinama. Izvršno-politička uloga pripadala je Izvršnom veću, za čijeg je predsednika izabran Petar Stambolić.

Usled različitih pogleda u rukovodstvu na razvitak Jugoslavije, politički i ustavni dokumenti iz tog vremena nisu mogli da ne nose pečat kompromisa. Glavni tvorac Ustava bio je E. Kardelj. Država je u vreme donošenja Ustava raspolagala akumulacijom; bankarsko-kreditni sistem, sa deviznim, takođe je bio u rukama države; etatiističko obeležje je nosio i sistem planiranja. No rad na Ustavu i usvajanje ovog dokumenta doprinosili su daljem razvijanju samoupravljanja u teorijskoj i praktično-političkoj sferi. Otkrivala su se neslaganja, ali istovremeno se iskazivalo i da je deo rukovodstva sa E. Kardeljom bio uticajni, zahvaljujući činjenici da je u Kardeljevim rukama bila izgradnja društveno-ekonomskog i političkog sistema, te da je on uživao ugled prvog teoretičara samoupravljanja i konstruktora sistema. Uspešni da se izbori za rešenja Ustava, ovaj deo rukovodstva je u stvari izgradio poziciju da nastavi sa daljim promenama u sistemu, pripremajući se za prelazak na privrednu i društvenu reformu.

Danilović, Boris Kraigher, Nikola Sekulić, Milutin Baltic, Geza Tikvicki, Ali Šukri, Karlo Mrazović, Veljko Zeković, Osman Karabegović, Aleksandar Grličkov, Vladimir Simić, Josip Vidmar, Zvonko Brkić, Strahil Gigov, Miroslav Krleža, Ivo Andrić, Siniša Stanković i po funkciji predsjednik Saveza omladine Jugoslavije i predsjednik Konferencije za društvenu aktivnost žena Jugoslavije*

Stenografske beleške Savezne skupštine, 1963, Sv. 1, 20.

* Po Ustavu, predsjednik Saveta federacije je predsjednik Republike. Predsjednik Republike predlaže članove Saveta shodno članu 224. Ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.